

Elna Rikkinen

# **VANHEMPI OMAN LAPSEN VALMENTAJANA JOUKKUEURHEILUSSA**

Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta  
Kandidaatin tutkielma  
Kesäkuu 2024

# TIIVISTELMÄ

Elna Rikkinen: Vanhempi oman lapsen valmentajana joukkueurheilussa  
Kandidaatintutkielma  
Tampereen yliopisto  
Kasvatustieteiden tutkinto-ohjelma

Kesäkuu 2024

---

Tämän tutkielman tarkoitus oli selvittää, millaisena oman lapsen valmentaminen näyttäytyy joukkueurheilussa. Tutkin ilmiötä, sillä valmennussuhde, jossa vanhempi valmentaa omaa lastaan on erityislaatuinen. Se on kuitenkin yleinen nuorten harrastustoiminnassa.

Aikaisemmat tutkimukset osoittavat, että vanhempien osallistuminen lastensa urheiluun on tärkeämpää urheilijan polun alkuvaiheessa. Tämä tukee myös kiintymyssuhdeteoriaa, jonka mukaan nuoret haluavat itsenäistyä vanhemmistaan. Valmentajan rooli on siis moniulotteinen ja muuttuu urheilijan polun edetessä. Tutkimuksen aineistona oli yhteensä kuusi litteroitua tutkimushaastattelua. Tutkimusaineisto kerättiin haastattelemalla kolmea valmentajaa ja kolmea näiden valmentajien lasta. Tavoitteena oli saada kattava kuva ilmiöstä, jossa vanhempi valmentaa omaa lastaan joukkueurheilussa.

Tämän tutkielman aineiston tulosten pohjalta voidaan todeta, että vanhempi-valmentajat kokivat itsensä ensisijaisesti valmentajiksi, kun taas heidän lapsensa näkivät vanhemman ja valmentajan roolien sekoittuvan keskenään. Tämän vuoksi tutkielmassa käytetään käsitteitä vanhempi-valmentaja ja lapsi-urheilija, koska tutkimuksessa valmentajat korostivat olevansa harrastuksessa vain valmentajia, ei vanhempia. Myös lapset kokivat olevansa harrastuksessaan ensisijaisesti vain urheilijoita. Näin kaksoisrooli on helpompi erottaa. Haaste vanhemman kaksoisroolin ymmärtämisessä oli erityisesti nuoremmilla lapsilla, mutta aineiston perusteella lapsen kasvaessa roolit selkeytyivät. Erityisenä haasteena lapset nostivat kotona olevien ongelmien seuraamisen harrastukseen. Harrastus nähtiin toisaalta turvallisena paikkana, sillä tuttu aikuinen on aina paikalla.

Lapsi-urheilijat kokivat olevansa muita joukkueen jäseniä enemmän tarkkailun alaisina ja joutuvan todistamaan pätevyyttään enemmän kuin muut. Tasapuolisuus ja suosimisen käsitykset olivat keskeisiä tutkimuksessa. Vanhempi-valmentajat korostivat kohtelevansa kaikkia joukkueenjäseniä yhdenvertaisesti ja olivat jopa kriittisempiä omia lapsiaan kohtaan välttääkseen suosimisen vaikutelmaa. Lapsi-urheilijat tiedostivat muiden epäilykset suosimisesta, mutta uskoivat ansainneensa etunsa omilla kyvyillään. Haastateltavat tiedostivat, että valmentaja tuntee oman lapsensa paremmin, sekä viettää hänen kanssaan enemmän aikaa muihin joukkueen jäseniin verrattuna. Tämä näkyy palautteen määrässä, joka on muihin verrattuna laajempaa ja vastuuta on myös helpompi jakaa vahvan pelaajatuntemuksen pohjalta. Ilmiön ymmärtäminen auttaa valmennussuhteen parantamisessa ja ulkopuolisten ennakkoluulojen hälventämisessä.

Avainsanat: joukkueurheilu, valmennus, valmentaja, urheilija, valmennussuhde

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

# ABSTRACT

Elna Rikkinen: A parent as a coach of their own child in team sports  
Bachelor's thesis  
Tampere University  
Faculty of Education and Culture

June 2024

---

The purpose of this thesis was to find out what coaching one's own child is shown in team sports. I researched the phenomenon, because the parent-child coaching relationship is of a special quality, but common in youth's recreation. Previous studies show that parents' involvement in their children's sports is more important in the early stages of an athlete's path. This also supports the attachment theory, according to which young people want to become independent from their parents. The coach's role is therefore multidimensional and changes as the athlete's path progresses. The research material was a total of six transcribed research interviews. The research material was collected by interviewing three coaches and three children of these coaches. The goal was to get a comprehensive picture of the phenomenon where a parent coaches their own child in team sports.

Based on the results of the material of this thesis, it can be stated that the parent-coaches saw themselves primarily as coaches, while their children saw the roles of parent and coach mixed with each other. For this reason, the study uses the terms parent-coach and child-athlete, because in the study the coaches emphasized that they are only coaches in the hobby, not parents. The children also felt that they were primarily just athletes in their hobby. The challenge in understanding the dual role of the parent was especially for younger children, but based on the data, as the child grew, the roles became clearer. As a special challenge, the children pointed out, was that the problems at home followed to the hobby. On the other hand, the hobby was seen as a safe place, because a familiar adult is always there.

Child-athletes felt that they were under more scrutiny than other team members and that they had to prove their competence more than others. Equality and perceptions of favoritism were central to the study. Parent-coaches emphasized that they treat all team members equally and were even more critical of their own children to avoid the impression of favoritism. The child athletes were aware of others' suspicions of favoritism, but believed that they had earned their advantage with their own abilities. The interviewees were aware that the coach knows their own child better and spends more time with them compared to other team members. This can be seen in the amount of feedback, which is more extensive compared to others, and it is also easier to share responsibility based on a strong knowledge of the certain player. Understanding the phenomenon helps in improving the coaching relationship and dispelling outside prejudices

Keywords: team sport, coaching, coach, athlete, coaching relationship

The originality of this thesis has been checked using the Turnitin OriginalityCheck service.

# SISÄLLYS

<b>1</b>	<b>JOHDANTO</b> .....	<b>5</b>
<b>2</b>	<b>VANHEMPI-LAPSIHUDE JOUKKUEURHEILUSSA</b> .....	<b>7</b>
<b>3</b>	<b>TUTKIMUKSEN TOTEUTUS</b> .....	<b>12</b>
3.1	Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymys .....	12
3.2	Aineisto .....	12
3.3	Aineiston analyysi .....	14
<b>4</b>	<b>TUTKIMUKSEN TULOKSET</b> .....	<b>18</b>
4.1	Vanhemman rooli valmentajana .....	18
4.2	Vanhempi-valmentajan hyödyt.....	19
4.3	Palautteen antaminen ja määrä .....	21
4.3.1	<i>Palaute valmennussuhteessa A1 ja A2</i> .....	21
4.3.2	<i>Palaute valmennussuhteessa B1 ja B2</i> .....	22
4.3.3	<i>Palaute valmennussuhteessa C1 ja C2</i> .....	22
4.4	Tasapuolisuus ja suosimisen käsitykset .....	24
4.5	Asema joukkueessa .....	25
4.6	Yhteenveto .....	27
<b>5</b>	<b>POHDINTA</b> .....	<b>29</b>
5.1	Tutkimuksen merkitys .....	29
5.2	Luotettavuuden arviointi ja tutkimuksen eettisyys.....	31
5.3	Jatkotutkimukset .....	32
	<b>LÄHTEET</b> .....	<b>34</b>
	<b>LIITTEET</b> .....	<b>36</b>
	Liite 1: Haastattelukysymykset.....	36
	Liite 2: Tietosuojailmoitus.....	37

# 1 JOHDANTO

Oman lapsen valmentaminen on Pitasin (2012) mukaan yleinen ilmiö etenkin lasten ja nuorten harrastetasolla. Weiss ja Fretwell (2005) esittävät, että vanhempi-valmentajat muodostavat jopa 90 prosenttia vapaa-ajan toiminnan valmentajista. Ilmiö on laajalle levinnyt, vaikka tarkkoja tilastotietoja ei siitä ole saatavilla.

Vanhempien rooli lapsen urheilussa, etenkin omaa lasta valmennettaessa on moniulotteinen ja sillä voi olla merkittäviä vaikutuksia lapsen harrastuskokemukseen. Muilla joukkueenjäsenillä voi olla vahvoja ennakkoluuloja kyseistä valmennussuhdetta kohtaan, joka korostaa tarvetta ymmärtää ilmiötä. Vaikka valmennussuhde on erityislaatuinen, sen yleisyyden vuoksi sitä on tärkeää tutkia. Kun aihetta ymmärretään enemmän, on sitä mahdollista kehittää paremmaksi.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on perehtyä oman lapsen valmentajana toimivien vanhempien ja lasten suhteeseen, ja tutkia millaisena valmennussuhde näyttäytyy heidän näkökulmastaan. Motivaationa tutkimukselle toimi omat kokemukseni joukkueurheilun harrastamisesta, jossa jonkun pelaajan vanhempi toimi joukkueessa valmentajana. Myös keskustelut muiden pelaajien kesken sekä sosiaalisessa mediassa nostivat esiin vahvoja ennakkoasenteita, sillä ilmiön yleisyydestä huolimatta sen taustat ovat melko tuntemattomat.

Aiheen ympäriltä on tehty useita tutkimuksia, joista pääosa ovat kuitenkin kansainvälisiä. Suomessa Mäkisalo ja Vilponen (2014) tekivät tapaustutkimuksen jalkapalloa valmentavista isistä, mutta he käsittelivät ilmiötä vain valmentajan näkökulmasta. Haastateltavina oli neljä omaa lastaan valmentanutta isää. Vastaavaa tutkimusta, jossa haastatellaan valmentajan lisäksi myös hänen lastansa, ei ole Suomessa tehty. Weiss ja Fretwell (2005) puolestaan tekivät Yhdysvalloissa tutkimuksen, jossa he haastattelivat sekä vanhemman että lapsen, jonka lisäksi myös muutaman muun joukkueenjäsenen. Tuloksia käsitellään motivaatioteorioissa, jotka korostavat merkittävien aikuisten

vaikutusta lasten psykososiaaliseen kehitykseen fyysisellä alueella. Myös esimerkiksi Pitas (2012) haastatteli valmennussuhteen molempia osapuolia Yhdysvalloissa, mutta vastaavaa ei ole Suomessa tehty. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys pohjautuu aikaisempiin tutkimuksiin aiheen ympäriltä, joka esitellään tutkielmassa ensimmäisenä. Tämän jälkeen siirrytään tutkimuksen toteutukseen, jossa avataan tutkimusmenetelmiä ja esitellään aineisto. Tällä tutkielmalla pyritään vastaamaan tutkimuskysymykseen: millaisena vanhempilapsi valmennussuhde näyttäytyy joukkueurheilussa? Tämän jälkeen tutkielmassa käydään läpi aineistolähtöisen sisällönanalyysin kautta esiin nousseet tutkimustulokset sekä johtopäätökset. Lopuksi esitellään vielä jatkotutkimusaiheita ilmiön ympäriltä.

## 2 VANHEMPI-LAPSI-SUHDE JOUKKUEURHEILUSSA

Lisinskienen ja Lochbaumin (2022) mukaan suhteessa, jossa vanhempi valmentaa lastaan, tärkeintä on kiintymys. Kiintymyksellä viitataan vanhemman ja lapsen väliseen suhteeseen. He viittaavat tutkimuksessaan Bowlbyn (1979) kiintymyssuhdeteoriaan.

Tutkimuksissa on havaittu (Lisinskiene & Lochbaum, 2022; Sinkkonen, 2004), että varhaisen vanhempi-lapsi- suhteen laatu muodostaa perustan lapsen turvalliselle tai turvattomalle kiintymykselle myöhempinä vuosina, erityisesti nuoruudessa. Kiintymyksen merkitys tulee ilmeiseksi nuoruudessa, joka on psykologisen ja sosiaalisen siirtymän aikaa lapsuudesta aikuisuuteen. Kiintymys ja suhde vanhempiin muuttuvat nuoruudessa, kun nuoret tulevat itsenäisemmiksi vanhemmistaan. Tässä vaiheessa vanhempi-lapsi-kiintymys heikkenee, kun nuoret kohtaavat uusia haasteita; he etsivät itsenäisyyttään, omavaraisuuttaan sekä omaa identiteettiään. Tällöin myös kiintymys omaan vanhempaan saattaa heikentyä. Tutkimusten mukaan kiintymys perheeseen antaa nuorille turvallisen emotionaalisen perustan, johon he voivat aina luottaa tulevaisuudessa ja missä tahansa kontekstissa. (ks. esim. Lisinskiene & Lochbaum, 2022; Sinkkonen, 2004)

Lisinskienen ja Lochbaumin (2022) tutkimus paljasti, että vanhempien osallistuminen lasten urheiluun on tärkeämpää urheilijan polun alkuvaiheessa ja muuttuu vähemmän arvostetuksi tai jopa epätoivotuksi urheilijan polun edetessä. Mononen (2016) määrittelee urheilijan polun yleiskuvaksi urheilijan matkasta lapsuudesta aikuisiän huippu-urheilijaksi. Hän jakaa sen kolmeen vaiheeseen: lapsuusvaihe, valintavaihe ja huippuvaihe. Tämä havainto vahvistaa Sinkkosien (2004) teoriaa kiintymyssuhteen kehityksestä, jossa nuorten itsenäistymisellä vanhemmistaan urheilussa on erilaisia syitä, kuten nuorten pyrkimys riippumattomuuteen perheestään urheilun osalta sekä vanhempien epäsopiva

käytös. Lisinskiene ja Lochbaum (2022) esittävät, että nuorten ja vanhempien välisissä suhteissa urheilutoiminnassa syrjäytyminen vanhemmista on yleisempää kuin kommunikoinnin ja luottamuksen haasteet. Toimivan vuorovaikutuksen kautta valmennussuhteen osapuolet voivat kuitenkin ymmärtää toistensa tavoitteita. Heidän mukaansa vanhempien taloudellinen tuki nähdään tärkeänä eri urheilijan polun vaiheissa.

Hämäläisen (2015) mukaan yleinen syy valmentamisen aloittamiselle on oman lapsen urheiluharrastuksessa kaivattu valmentajan paikka. Aikaisemmat tutkimukset (Elliot & Drummond, 2016; Lisinskiene & Lochbaum, 2022; Weiss & Fretwell, 2005) ovat osoittaneet, ettei oman lapsen valmentaminen ole aina helppoa ja se voi johtaa jopa valmennussuhteen katkeamiseen. Toisaalta Mäkisaloon ja Vilposen (2014) mukaan monen mielestä lapsen kanssa vietetty aika on tuonut myönteisiä asioita arkeen. Oman lapsen valmentajana vanhemmalle muodostuu kaksoisrooli, jolloin haasteeksi voi tulla roolien välillä tasapainon löytäminen (Heino, 2000). Hämäläinen (2015) esittääkin, että urheilu pitää pystyä erottamaan jollain tavalla muusta elämästä, jotta sekä vanhemmuus-että valmennussuhde toimii.

Weissin ja Fretwellin (2005) tutkimuksessa havaittiin, että lapsen osallistuminen valmennukseen oman vanhemman johdolla saattaa synnyttää lapselle ulkoista painetta. Samalla se voi kuitenkin tarjota mahdollisuuden vahvistaa lapsi-vanhempi -suhdetta. Erityisesti yhdessä vietetty aika nähtiin lasten mukaan positiivisena tekijänä lapsen näkökulmasta. Myös Pitas (2012) vahvistaa väitettä, jonka lisäksi yhteinen aktiviteetti nähdään positiivisena tekijänä. Myös rohkaisun ja positiivisen palautteen suhteen omasta vanhemmasta nähtiin hyötyä, sillä kehu tuovat ylpeän olon ja omasta mielestä huonot suoritukset voidaan kääntää positiivisemmaksi. Lapset myös kehuvat sitä, että saa harjoiteltua enemmän, sillä vanhemmalla on aikaa valmentaa myös harjoitusten ulkopuolella. (Pitas, 2012)

Positiivisten puolien lisäksi lapsi-urheilijat tunsivat tutkimuksissa myös negatiivisia puolia. Esimerkiksi Pitasin (2012) mukaan niitä on ei-toivottu kritiikki ja paine. Lapsi-urheilijat kokivat, että joskus kritiikki yltyy liian suureksi ja automaattisesti huonosti menneestä pelistä voi olla kurja. Lapsi-urheilijat kokivat myös olevansa suuremman paineen alla kuin muut urheilijat. Flett (2016) esittää, että vanhempien liiallinen vaatiminen ja kritiikki voi aiheuttaa lapsille stressiä ja



suorituspaineita, mikä puolestaan voi heikentää heidän suorituskykyään ja motivaatiotaan. Hänen tutkimuksensa mukaan on siis tärkeää, että vanhemmat löytävät tasapainon kannustuksen ja haasteiden välillä, jotta lapsi voi kehittyä urheilussa terveellä tavalla. Paine ei tutkimuksen mukaan kaikissa tapauksissa tullut suoraan vanhemmilta, vaan paine syntyi roolista valmentajan lapsena joukkueessa. Hämäläisen (2015) mukaan myös urheilusuoritusten merkitys sille, kuinka hyväksytyksi lapsi itsensä tuntee, voi kasvattaa paineita. Valmentaja saattaa myös innostua liikaa valmentamisesta ja vilpitiön auttamisen halu kerryttääkin lapselle paineita suoriutua. Weissin ja Fretwellin (2005) mukaan vanhemmat ilmoittivat kohtaavansa haasteita oman lapsen kohtelussa epäoikeudenmukaisesti. Lisäksi lasten odottamattomat reaktiot omien vanhempien kommentteihin tai käskyihin ilmenivät yleisenä ilmiönä tutkimuksessa.

Elliotin ja Drummondin (2017) mukaan valmentajat pyrkivät välttämään suosimista ja olemaan oikeudenmukaisia, mutta he kohtaavat haasteita konfliktien ja sosiaalisen arvostelun kautta. Heidän mukaansa iso haaste vanhempi-valmentajille on suosimista koskevat käsitykset. Useat vanhempi-valmentajat esimerkiksi kokevat tarpeelliseksi antaa omalle lapselleen kovempaa palautetta kuin muille joukkueenjäsenille, kasvattaakseen "reilun" valmentajan käsitystä muiden silmissä. Tämä nähtiin keinona muiden käsitysten hälventämiseen nepotismista, eli sukulaisten suosimisesta. Myös Heinon (2000, s.112) mukaan omalta lapselta saatetaan vaatia enemmän kuin muilta, oikeudenmukaisuutta ja tasapuolisuutta muiden silmissä ajatellen. Pitasin (2012) mukaan osa lapsi-urheilijoista kokivat tulevansa huonommin kohdelluksi kuin muut. Eräs esimerkiksi mainitsi, ettei hänestä voisi ikinä tulla joukkueen kapteenia, sillä se voitaisiin nähdä suosimisena. Toisaalta oma vanhempi voi myös suosia lastaan peliajan tai positiivisen palautteen suhteen.

Urheilijan polun jokaisen vaiheen kohdalla on eri tekijöitä, jotka nähdään urheilijan polulla etenemisen mahdollistajana ja edellytyksenä. (Mononen, 2016, s.22) Lapsuusvaiheessa tekijöitä kutsutaan laatutekijöiksi, joita ovat: innostus urheiluun, monipuoliset liikuntataidot, hyvä fyysinen harjoitettavuus ja urheilullinen elämäntapa ja -rytmi. Liikuntaa ja urheilua mahdollistava ja tukeva toimintaympäristö on niin lapsuusvaiheen kuin valintavaiheenkin tekijä. Valintavaiheessa laatutekijöistä tulee menestystekijöitä, jolloin innostus muuttuu

intohimoon, lajitaitoja vahvistetaan, harjoittelusta tulee systemaattista ja urheilullisesta elämäntavasta kasvetaan terveeksi urheilijaksi. Valintavaiheessa nuoret urheilijat valitsevat halutessaan huipulle tähtäävän tavoitteellisen urheilijan polun. Jokaisessa urheilijan polun vaiheessa on yksi yhteinen tekijä, valmennusosaaminen. (Mononen, 2016, kuvio 1, s. 22)

Blomqvist ja Hämäläinen (2016, s.47) esittävät, että lapsuusvaiheessa liikunnan tulee olla innostavaa ja hauskaa, jotta innostus urheiluun ja suhde lajiin rakentuu. Tavoitteena on liikunnan riittävyys ja sen kautta oppiminen. Lapsuusvaiheessa liikunta mahdollistaa itsetuntemuksen ja itseluottamuksen rakentumista, tunteiden käsittelyä ja vastuuseen kasvamista. Heidän mukaansa valmentajien rooli on tässä keskeinen, sillä heidän pitää osata valita sopivia harjoitteita ja antaa myös haasteita. Positiivinen palaute, mielipiteiden kuuntelu ja niiden arvostaminen, sekä yhteistyön korostaminen ovat toiminnan keskiössä. Sen kautta voidaan heidän mukaansa tukea onnistumisen kokemuksia ja halua jatkaa harjoittelua. Lapsuusvaiheessa huomiontarve on suurta ja etenkin tasapuolinen huomion antaminen voikin vaikuttaa ratkaisevasti siihen, kuinka kivana harjoittelu ja kilpaileminen koetaan. (Blomqvist & Hämäläinen, s.47)

Valintavaihe puolestaan on Blomqvistin ja Hämäläisen (2016, s.48-49) mukaan valmentajan osaamistarpeiden suhteen vaativin vaihe urheilijan polulla. Etenkin ryhmässä harjoiteltaessa valmentaja voi kohdata haasteita eriyttämisen suhteen. Heidän mukaansa kasvun ja kehityksen erot voivat olla suuria ja tavoitteet eri tasolla. Valintavaiheessa korostuu myös urheilijoiden urheilun ulkopuolinen elämä, jolloin valmentajalla tulee olla hyvä sukupolviosaaminen. Sillä tarkoitetaan oman sukupolven ajattelun ja toimintatapojen tunnistamista, jolloin valmennettavan elämismaailmaa on helpompi ymmärtää. Positiivinen valmentaja-urheilijasuhde on merkittävässä asemassa, joka rakentuu urheilijoiden panostuksesta ja valmentajien kiinnostuksesta, lähestyttävyydestä ja innostavuudesta. Valintavaiheessa hyväksytyksi tuleminen kokemus on edelleen tärkeää, jonka lisäksi itsetunto ja itsetuntemus rakentuu. (Blomqvist & Hämäläinen, 2016, s. 48-49)

Blomqvistin ja Hämäläisen (2016, s. 45-46) mukaan suomalaisen valmennusosaamisen keskiössä on kehittää osaavia urheilijoita, jotka kasvavat ottamaan vastuuta ja omistautumaan urheilulle. Se tarkoittaa etenkin vahvaa sisäistä motivaatiota urheiluun. Valmentajalle tämä tarkoittaa sitä, että hänen

toimintansa tulee vahvistaa sisäistä motivaatiota, kasvattaa vastuuseen ja antaa tilaa omille valinnoille urheilun suhteen. Sisäisen motivaation osatekijöitä ovat valintavaiheessa esitetty olevan pätevyyden kokemus, autonomia ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus. Valmentajalle tämä tarkoittaa sitä, että urheilijaa tulisi osallistaa harjoittelun suunnitteluun, antaa vastuuta ja haasteita sekä kannustaa. Pyrkimyksenä on, että nuori oppii nauttimaan harjoittelusta, kehittyä ja alkaa omaksua vastuun omasta urheilustaan. (Blomqvist & Hämäläinen, 2016, s. 45-46) Schwabin ym. (2010) mukaan monille vanhemmille on tärkeää, että lapsi oppii juuri urheilun kautta elämäntaitoja ja vastuun ottamista. Se on yksi syy vanhemmille laittaa lapsi urheiluharrastukseen.

Hämäläisen (2015) mukaan valmennussuhteeseen vaikuttavat molempien osapuolten persoonallisuuspiirteet, taustat, kokemukset, käsitykset ja tavoitteet. Hänen mukaansa joukkueurheilussa jokaisella jäsenellä on omanlaisensa suhde valmentajaan. Hyvä valmennussuhde tuottaa positiivisia kokemuksia ja tärkeintä on välittävä ilmapiiri. Sen keskiöön nousee välittävä aikuinen. (Hämäläinen, 2015)

# 3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa kuvaan tutkimuksen toteutuksen eri vaiheita. Ensimmäisenä kerron tutkimuksen tavoitteet, tutkimuskysymyksen sekä metodologiset lähtökohdat. Tämän jälkeen esitelen tutkimusaineiston.

## 3.1 *Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymys*

Tämän kandidaatintutkielman tarkoitus on tutkia valmennussuhdetta joukkueurheilussa, jossa vanhempi valmentaa omaa lastaan. Tutkielman tavoitteena on tarkastella aihetta lastaan valmentavan vanhemman ja tämän lapsen näkökulmasta.

Tämän kandidaatintutkielman tutkimuskysymykseksi muodostui:

1. Millaisena vanhempi-lapsi valmennussuhde näyttäytyy joukkueurheilussa vanhemman ja lapsen näkökulmasta?

## 3.2 *Aineisto*

Tutkimus on laadullinen eli kvalitatiivinen. Tämän tutkimuksessa tarkastelussa ovat tutkittavien yksilölliset havainnot, joten kvalitatiivinen tutkimus sopii tällaiseen tutkimustilanteeseen.

Juutin ja Puusan (2020) mukaan laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Sen tarkoituksena on ymmärtää tutkittavaa ilmiötä tutkittavien näkökulmasta, jolloin tutkija pyrkii pääsemään tutkittavien sosiaaliseen todellisuuteen. Tällöin tutkimus keskittyy enemmän aineiston sisällön yksityiskohtaiseen tarkasteluun eikä määrään. Tällöin tutkija on erityisherässä asemassa, sillä esiymmärrys aiheesta voi vaikuttaa niin havaintoihin, kuin aineiston keruuseen.

Tämän tutkimuksen aineisto on kerätty tutkimushaastattelulla. Sen kohderyhmä on valmentajat, jotka ovat valmentaneet omaa lastansa joukkueurheilussa, sekä heidän lapsensa, jotka ovat olleet kyseisen vanhemman valmennuksessa. Tämän tutkimuksen haastateltavat ovat kysyty heidän taustansa sopivuuden perusteella, jotka etukäteen täyttyvän. Kriteerinä haastattelulle oli yli kuuden vuoden valmennussuhde, jotta kokemusta tutkittavasta ilmiöstä on riittävästi eri ikävuosina. Haastateltavat lapset ovat jo täysi-ikäisiä.

Haastateltavien laji on jalkapallo. Halusin tutkimukseen saman lajin edustajia, jotta yhtäläisyydet ilmiöstä on helpommin löydettävissä. Halusin tutkia ilmiötä juuri joukkueurheilun kontekstissa.

Tämän tutkielman aineistonkeruumenetelmänä on haastattelu. Haastattelu valikoitui aineistonkeruumenetelmäksi, sillä tarkoituksena oli ymmärtää haastateltavien kokemuksia sekä näkemyksiä yksilöllisellä tavalla. Haastattelu tuki myös sitä, että sen aikana oli mahdollista syventää tietoa tai kysyä tarkentavia kysymyksiä haastateltavilta. Myös Juuti ja Puusa (2020) nimeävät tämän haastattelun eduksi aineistonkeruumenetelmänä.

Laadullisen tutkimuksen aineisto kerätään päämäärähakuisesti. Tutkimuksen päämäärä ohjaa sitä, millainen aineisto kerätään ja miten sitä tulkitaan sekä ymmärretään. Tutkija kontrolloi tutkimuksen kehystä ja toteuttamista, mutta tutkittavien suhteen täytyy olla nöyrä, eikä tehdä oletuksia tai ohjata tilannetta liikaa tiettyyn suuntaan. (ks. esim. Juuti & Puusa 2020; Tuomi & Sarajärvi 2017)

Tämä tutkimus on toteutettu tutkimushaastatteluna. Haastatteluksi voidaan kutsua keskustelua, jolla on etukäteen asetettu tavoite. Koska haastattelu tapahtuu tutkijan aloitteesta, on se myös tutkijan johdattelemaa. Haastattelun metodinen etu on se, että haastateltavat voidaan valita tietäen etukäteen, että henkilöillä on kokemusta tutkittavasta aiheesta. Näyte tutkimukselle on siis tarkoituksenmukainen ja harkinnanvarainen. (Juuti & Puusa, 2020)

Tutkimushaastattelussa on tärkeää huomioida haastateltavien yksityisyys ja anonymiteetti. Haastateltavista ei ole tallessa mitään tunnistetietoja, kuten nimeä tai syntymäaikaa. Haastateltavia ei voida tutkielman pohjalta yhdistää heidän vastauksiinsa. Tutkimukselle olennaisia taustatietoja on kerätty valmennus- ja pelivuodet.

Tutkimuksen haastattelumenetelmä oli teemahaastattelu. Teoriapohja yhdistettynä tutkijan esiyymmärrykseen toimii teemarungon muodostajana. Teemojen avulla ilmiö puretaan osa-alueisiin. Yksittäisestä teemasta muodostuu laajempi kokonaisuus kuin haastattelukysymys, sillä

Kysyin jokaiselta haastateltavalta erikseen viestillä halusta osallistua tutkimukseen. Haastateltaviksi sain kolme valmentajaa ja kolme näiden valmentajien lasta. Sain alustavan suostumuksen viestillä, joka varmistettiin suullisesti ennen varsinaisen haastattelun alkua.

Haastatteluista yksi toteutettiin lähihaastatteluna ja viisi etänä Teams-palvelun kautta. Haastattelut tallennettiin Teamssissa, jonka jälkeen litteroin ne Word-ohjelmassa. Litteroinnilla tarkoitetaan sanatarkasti puhtaaksikirjoitettua aineistoa (Juuti & Puusa, 2020). Litterointi on tehty haastattelujen äänitallenteiden pohjalta.

Rakensin haastattelukysymykset siten, etten tee omien esiyymmärrysteni perusteella oletuksia haastateltavien vastauksista. Myös ohjeet laadulliseen tutkimushaastatteluun ohjaavat tähän (ks. esim. Juuti & Puusa 2020; Tuomi & Sarajärvi 2017). Haastattelukysymykset olivat erilaiset valmentajille sekä lapsille. Kysymyksiin vastatessa oli ohjeena pohtia valmennussuhdetta lapsen eri ikävaiheissa. (Liite 1)

### *3.3 Aineiston analyysi*

Tutkimuksen tavoitteiden mukaisesti halusin selvittää haastatteluaineiston pohjalta, millaisia teemoja sieltä nousee kuvaamaan tutkittavaa ilmiötä. Tästä syystä aineiston analyysin menetelmäksi valikoitui aineistolähtöinen sisällönanalyysi, jonka tavoitteena on luoda tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus. (ks. esim. Elo ym. 2022; Elo & Kyngäs 2008; Juuti & Puusa 2020; Sarajärvi & Tuomi 2017)

Sisällönanalyysissä voidaan Elo ym. (2022) mukaan käyttää kahta lähestymistapaa, aineistolähtöistä ja teorialähtöistä sisällönanalyysiä. Tämän tutkimuksen aineisto on analysoitu aineistolähtöisenä, eli induktiivisena sisällönanalyysinä. Siinä ei ole valmista runkoa, jonka mukaan luokittelu tapahtuu, vaan luokittelu tuotetaan itse, aineistoon perustuen.

Tämän tutkielman aineistona toimivat litteroidut tutkimushaastattelut. Litterointi tarkoittaa sanatarkasti puhtaaksikirjoitettua aineistoa. Aloitin aineistolähtöisen sisällönanalyysin perehtymällä litteroituun tutkimusaineistoon tarkasti. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin tavoite on aloittaa analyysi ilman ennako-oletuksia tai teorian pohjalta luotuja määritelmiä. Sen tarkoituksena on rakentaa aineiston pohjalta käsitys tutkittavasta ilmiöstä. (Juuti & Puusa, 2020). Elon ym. (2022) mukaan sisällönanalyysillä tehtävän tutkimuksen tarkoituksena kuvata ilmiötä tai siihen liittyviä ominaispiireitä. Sisällönanalyysi sopii siis tämän tutkimuksen tarkoitukseen.

Aineistolähtöinen sisällönanalyysin ensimmäinen vaihe on alkuperäisdatan pelkistäminen, eli redusointi (Tuomi & Sarajärvi, 2017). Pelkistäminen voi tapahtua esimerkiksi etsimällä auki kirjoitetusta aineistosta tutkimustehtävää kuvaavia ilmaisuja. Samaa teemaa kuvaavista ilmaisuista voidaan erotella erilaisia kokonaisuuksia. Tämän voi tehdä esimerkiksi alleviivaamalla niitä erivärisillä kynillä. Käytin Word-tiedoston omaa alleviivaustyökalua, jolloin sain ilmaisut selkeästi värikoodattua. Tarkastelin vastauksia aluksi haastattelukysymys kerrallaan, jonka pohjalta yhdistin samoja aihepiirejä koskevat ilmaukset. Tätä työvaihetta kutsutaan myös koodaamiseksi. Koodauksen jälkeen aloitin tutkimusaineiston varsinaisen pelkistämisen. Karsin epäolennaisia kohtia tutkimusaineistosta pois ja jaottelin tekstiä eri teemoja käsittelevien alkuperäisilmausten perusteella. Tarkastelin tutkimustehtävää kuvaavia ilmaisuja, eli kuvauksia siitä, millaisena oman lapsen valmentaminen näyttää tutkimusaineistossa. Tämän jälkeen listasin muodostamistani samaa ilmiötä kuvaavista alkuperäisilmauksista pelkistetyt ilmaukset. Taulukossa 1 on esimerkkejä ilmausten pelkistämisestä.

**Taulukko 1.** Esimerkkejä aineiston redusoinnista

<b>Alkuperäisilmaus</b>	<b>Pelkistetyt ilmaukset</b>
<i>koen olevani valmentaja kentällä ja isä kentän ulkopuolella, toki esimerkiks ruokailussa pelimatalla olen isä mutta kun olen valmentaja, olen valmentaja</i>	Kaksoisroolin erottaminen ja yhdistäminen

<i>En mä itse kokenut ikinä jotenkin olevani kenenkään isä, kun mä olin valmentaja. Se että, että se, se siinä varmaan haaste onkin sitten taas esimerkiksi tuon toisen nuoremman kohdalla, että se taas koki että että isä valmentaa. Mutta sitten mä en kokenut, että mä oon isä silloin kun me ollaan, ollaan kentällä ja ja siinä tuli ehkä törmäyskurssi.</i>	Valmentaessa vain valmentaja, ei vanhempi
	Kaksoisroolin ymmärtäminen
	Valmennussuhteen haaste, koska rooli ei ollut selkeä

Datan pelkistämisen jälkeen seuraa aineiston klusterointi eli ryhmittely (Tuomi & Sarajärvi, 2017). Tällöin aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia. Tämän tutkimuksen kohdalla aineistosta etsittiin samankaltaisuuksia, joista muodostui aineiston analyysin alaluokat. Tämän tavoitteena on luoda pohja tutkimuksen rakenteelle ja luoda alustavia kuvauksia tutkittavasta ilmiöstä. Taulukossa 2 on esimerkki klusteroinnista, jossa on muodostettu samankaltaisista kuvauksista alaluokka vanhempi-valmentajan kaksoisroolista

**Taulukko 2.** Esimerkki klusteroinnista.

<b>Pelistetty ilmaus</b>	<b>Alaluokka</b>
Kaksoisroolin erottaminen ja yhdistäminen	Vanhemman kaksoisrooli vanhempi-valmentajana
Valmentaessa vain valmentaja, ei vanhempi	
Kaksoisroolin ymmärtäminen	
Valmennussuhteen haaste, koska rooli ei ollut selkeä	

Seuraava vaihe sisällönanalyysissä oli yläluokkien muodostaminen. (ks. esim. Elo ym. 2022; Tuomi & Sarajärvi 2017) Tätä vaihetta kutsutaan myös abstrahoinniksi. Yläluokkia jatketaan siihen asti, kun se on aineiston sisällön kannalta mahdollista. Abstrahoinnissa alkuperäisilmauksista päästään



teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin (Tuomi & Sarajärvi 2017). Yhdistin alaluokista yläluokkia ja niistä edelleen pääluokkia. Taulukossa 3 on kuvattu esimerkki abstrahointia.

**Taulukko 3.** Esimerkki abstrahoinnista.

<b>Alaluokka</b>	<b>Pääluokka</b>
Kaksoisrooli	Vanhemman rooli valmentajana
Kodin ja harrastuksen erottaminen	
Lapsen harrastuksen tukeminen	
Oman lapsen kovempi kohtelu	Tasapuolisuus ja suosimisen käsitykset
Muiden joukkueenjäsenten epäilyt	
Lajiominaisuudet	
Joukkueenjäsenten yhdenvertaisuus	

## 4 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimuksessa perehdytään vanhempi-valmentajan ja lapsi-urheilijan väliseen valmennussuhteeseen. Tutkimukseen osallistui kolme omaa lastaan valmentavaa vanhempaa, sekä heidän lapsensa.

Tutkimuksessa on annettu haastateltaville koodit, josta tulee esille vanhempi-valmentaja ja lapsi-urheilija –parit. Koodissa luku 1 tarkoittaa valmentajaa ja luku 2 tarkoittaa urheilijaa. Haastateltavat parit ovat merkitty kirjaimilla A, B ja C. Esimerkiksi A1 tarkoittaa valmentajaa ja A2 tarkoittaa hänen lastaan. Vanhempi-valmentajalla tarkoitetaan omaa lastaan valmentavaa vanhempaa ja lapsi-urheilijalla lasta, jonka vanhempi valmentaa häntä. Käsitteet ovat tarkoituksella kirjoitettu väliviivalla, jotta roolien välinen asetelma on selkeä.

Aineiston analyysissä tutkimuksen pääteemoiksi nousivat *vanhemman rooli valmentajana, vanhempi-valmentajan hyödyt, palaute, tasapuolisuus ja suosimisen käsitykset sekä asema joukkueessa*.

### 4.1 Vanhemman rooli valmentajana

Vanhemman rooli valmentajana on itse haastateltaville vanhempi-valmentajille selvä, mutta heidän lapsensa ovat nähneet asian eri tavalla. Haastatteleman vanhempi-valmentajat kokevat, etteivät he ole vanhemman roolissa, kun he valmentavat. Jokainen vanhempi-valmentajista oli aloittanut valmennusuransa oman lapsen joukkueessa, kun apukäsiä oli tarvittu. Yksi vanhempi-valmentajista kokee roolin pelkästään valmentajana olevan tietoinen pyrkimys, mutta kahdella muulla rooli on enemminkin muotoutunut itsestään.

“En kyllä muista että koska viimeksi olisi tullut isäroolia, niinku kyllä mulla tulee aina se valmentaja.” -B1

“Koen olevani valmentaja kentällä ja isä kentän ulkopuolella - - toki esimerkiks ruokailussa pelimatalla olen isä, mutta kun olen valmentaja, olen vain valmentaja.” - A1

”En mä itse kokenut ikinä jotenkin olevani kenenkään isä kun mä olen valmentaja. - -” -C1

Lapsi-urheilijoille vanhemman rooli valmentajana ei ole aina niin selkeä, vaikka haastateltavista jokainen on kuitenkin kokenut olevansa pelaaja muiden joukossa. Valmennussuhteen alussa vanhemman rooli omassa harrastuksessa on ollut hankalampi ymmärtää, mutta vanhemmalla iällä valmentajan rooliin on totuttu.

- - siinä varmaan haaste onkin sitten taas esimerkiksi tuon nuoremman kohdalla että se taas koki että isä valmentaa. Mutta mä en sitten kokenut, että mä oon isä silloin kun me ollaan kentällä.” -C1

”- - siinä ei osaa, varsinkaan pienempänä osannut ajatella sitä roolia, että vanhempi on erikseen valmentaja. Sää vaan näet että se sun vanhempi on se valmentaja - -” -A2

”Me ollaan aika paljon puhuttu, varsinkin silloin pienempänä kun aloitettiin samassa tiimissä, että silloin ku olla treeneissä, silloin ollaan niin kun pelaaja ja valmentaja ja yritetään pitää se niinku sillain ammattimaisessa suhteessa tai niinku että se ei tulisi niin selkeästi näkyville, että me ollaan niin kun tytär ja isä siellä treeneissä vaan se, että kohdellaan toisiamme niin kun me kohdellaan muita, että isä valmentaa niinku se valmentais kaikkia.” -B2

Haastattelemistani vanhempi-valmentajista yksikään ei nostanut esille perheen sisällä olevien ongelmien vaikutusta harrastukseen, mutta lapsi-urheilijoilla asiat nousivat esille. Ongelmat, joita on oman vanhemman kanssa, tulevat esiin myös valmennussuhteessa. Huono tunnelma kotona saattaa seurata harjoituksiin, koska oma vanhempi on siellä. Kuitenkin roolit on pystytty jollain tasolla erottamaan.

#### *4.2 Vanhempi-valmentajan hyödyt*

Kaksi vanhempi-valmentajista vastasi heti, ettei omalle lapselle ole mitään hyötyjä siitä, että oma vanhempi valmentaa joukkuetta. Pohdinnan jälkeen niitä kuitenkin löytyi. Kulukorvaukset, yhdessä vietetty aika, yhteinen harrastus, aikataulujen sovittaminen yhteen, käytännön harjoittelu ja palautteen antaminen ovat vanhempi-valmentajien näkemät hyödyt lapsen joukkueen valmentamisesta.

”- - kyllä se mun kohdalla varmaan on ollut henkilökohtaisesti niinku se lapsen kanssa vietetty aika, että kun se on ollut lapsen harrastus ja sitten mä oon ollut mukana siinä ja pystynyt auttamaan omaa lasta eteenpäin.” -A1

Myös oman lapsen konkreettinen auttaminen eteenpäin harrastuksessa nähdään hyötynä, mutta oman roolin vaikutusten näkeminen lapsen urheilu-uran taustalla ei ole ollut niin selkeä.

”- - siinä vaiheessa kun oma lapsi on miettinyt, että kuinka pitkälle ja kuinka kilpailullisesti pelata, niin on siinä sitten niinku päässy puhumaan aikuisen vinkkelistä, että mitä se oikeasti vaatii ja ja aikanaan esimerkiksi laatimaan vähän tämmöistä suunnitelmaa, että että mitä se sitten käytännössä vaatisi, että kuinka pitäisi edetä ja missä pitäisi pelata milloinkin ja minkä ikäisenä.” -A1

”Mä oikein osaa ottaa krediittiä mistään tavallaan. Kyllähän noi kaikki on sen itse tehnyt noi jätkät mihin ne on ikinä päässytkin. Niillä on vaan, osalla on motivaatio korkeempi. Osalla on vähän matalampi ja ne päätyy sinne mihin ne varmaan kuuluu sitten sen oman motivaationsa - - sanotaan näin, että kaikki on oman polkunsa, polkunsa tota noin niin rakentanut. Siellä on ollut jos jonkin näköisiä niinku tukipilareita ja koutseja ja ja joukkueenjohtaja matkalla ja. Jos se en olisi ollut minä, niin sitten se olisi ollut varmaan joku toinen ja ja sitten taas toisaalta että olisiko ne ollut tuossa vai vielä korkeammalla vai olisiko ne lopettanut jo 10 vuotta sitten. Niin sitä ei voi kukaan taas tietää.” -C1

Yksi vanhempi-valmentajista nosti esille, että alle 12-vuotiaille ei oman vanhemman valmennuksesta ole haittaa. Kun lapsi kasvaa kohti murrosikää, ulkopuolisilta tulee enemmän epäilyjä valmennussuhdetta kohtaan.

Lapsi-urheilijat puolestaan näkevät oman vanhemman valmentajana olemisesta paljonkin hyötyjä. Jokainen haastateltava kokee, että saa enemmän palautetta kuin joukkueen muut pelaajat, välillä myös pyytämättä. Palaute nähdään myös rehellisempänä verrattuna muihin pelaajiin. Pelitilanteita voidaan analysoida automatkalla kotiin ja harjoituksissa harjoiteltaviin asioihin vanhempi-valmentajat voivat pyytää kommentteja lapsilta. Palautteen anto on siis molemminpuolista.

Lapsi-urheilijoiden kokemuksia olivat myös turvallisuus ja massasta erottuminen. Yksi lapsi-urheilija kokee harrastuksen olevan turvallinen tila, kun tietää turvallisen aikuisen olevan aina paikalla. Myös harrastuksen jatkaminen on ollut helppoa, kun oma vanhempi on toiminnassa mukana. Toinen kokemus on pelaajista erottuminen, joka näyttäytyy niin positiivisessa kuin negatiivisessakin valossa:

”Kun oma vanhempien valmentajana niin sä ehkä myös erotut siitä tota massasta myös sillä niin kun - - sua ei niinku jännitä ne tilanteet niin paljoa.”  
-B2

”Se tuntuu että se tarkkailu on jotenkin suurempaa - -” -A2

### 4.3 *Palautteen antaminen ja määrä*

Palautteen antaminen nähdään vanhempi-valmentajien sekä lapsi-urheilijoiden näkökulmasta sekä hyvänä että huonona puolena heidän keskinäisessä valmennussuhteessaan. Haastateltavilla on eroavia ja yhtäläisiä syitä tietynlaisen palautteen antamiseen.

#### 4.3.1 Palaute valmennussuhteessa A1 ja A2

Lapsi-urheilija A2 kokee, että valmentaja A1 uskaltaa antaa hänelle palautteen rehellisemmin ja suuremmin kuin muille joukkueen pelaajille. Valmentajan näkökulma asiaan on se, että eri lapset reagoivat yksilöllisesti palautteeseen.

Lapsi tunnistaa itse, ettei ota hyvin kritiikkiä tai tiettyjä äänenpainoja vastaan omalta vanhemmalta. Hänen mielestään oma vanhempi uskaltaa sanoa kovempaa omalle lapselleen, sillä hän tuntee pelaajan hyvin. Valmentaja itse ei ota kantaa siihen, onko palaute liian kovaa tai liian pehmeää. Hän on saanut moitteita muilta joukkueen jäseniltä niin liian kovasta, kuin liian pehmeästäkin kritiikistä omaa lastaan kohtaan. Hän kokee kuitenkin palautteen antamisen olevan tasapuolista oman lapsen ja muiden pelaajien välillä.

“- - varmaan niinku se keskiarvo on tosiasiasa osunut aika aika hyvin kohdalleen - -” - A1

Ulkopuolisten suhtautumisesta palautteeseen valmentaja nostaa sen, miten omalle lapselle annettu palaute nähdään muiden silmissä:

“- - jos sanoo kovaa omalle lapselle niin se syy on se, että sille sanotaan kovaa sen takia että se on oma lapsi. Jos sille sanotaan pehmeämmin jostain niin sille sanotaan pehmeämmin sen takia kun se on oma lapsi - -” -A1

A1 ja A2 näkemysten erona on palautteen laadun kokeminen. Valmentajan mielestä hän antaa kaikille samanlaista palautetta, mutta lapsen mielestä palaute tulee hänelle kovempaan kuin muille. Molemmat kuitenkin kokevat, että vapaa-

ajalla on mahdollista käydä harrastukseen liittyviä asioita läpi, jolloin palautteen määrä voi olla isompi.

#### 4.3.2 Palaute valmennussuhteessa B1 ja B2

Valmentaja B1 ei koe palautteen laadussa eroavaisuuksia oman lapsen ja muiden joukkueen pelaajien välillä, mutta tiedostaa sen määrän olevan muita enemmän. Automatkoilla peleistä voidaan huomaamattakin purkaa pelaajakohtaisesti tai yleisellä tasolla kehityskohteita ja onnistumisia. Hänen mukaansa lasten kanssa keskustellaan jalkapalloa tai muita joukkuelajeja katsellessa yleisesti pelistä, mitä pitäisi tehdä toisin ja mitä voisi tuoda myös oman joukkueen peliin mukaan. Palaute saattaa siis tulla myös muiden esimerkkien kautta lapselle.

Lapsi-urheilija B2 kokee, että saa enemmän palautetta kuin muut joukkueen jäsenet. Hänen mukaansa syy siihen on se, että valmentajalta löytyy enemmän aikaa palautteen antamiseen. Myös valmentaja kertoo, että yhdessä vietetyn ajan määrä näkyy myös palautteen määrässä. Lapsi-urheilija näkee valmentajan tavoin automatkat hyväksi tavaksi saada palautetta ja kysyykin yleensä mitä olisi voinut tehdä toisin tai miten valmentaja tietyn tilanteen näkee.

”- - kun pelin jälkeen menee samalla autolla joka kestää ehkä jonkun 20 minuuttia - puoli tuntia, siinä kerkeää aika hyvin käydä niinku sen koko pelin läpi ja sellaisen yleisen palautteen tai vähän henkilökohtaisen palautteen.” - B2

B1 ja B2 jakavat melko yhtäläisen käsityksen palautteen annosta, mutta lapsi-urheilija nostaa esiin oman asemansa joukkueessa sen kannalta, kuinka paljon palautetta hän muihin pelaajiin nähden saa.

#### 4.3.3 Palaute valmennussuhteessa C1 ja C2

Vanhempi-valmentaja C1 ja lapsi-urheilija C2 jakavat yhtäläisen kokemuksen siitä, millaista palautetta ja kritiikkiä harrastuksessa tulee verrattuna muihin pelaajiin. Valmentaja tunnistaa, että tarkkailee oman lapsen suorituksia

kriittisemmin ja lapsi kokee painetta, koska tietää olevansa erityisen tarkkailun alaisena.

” - vaikka kuinka yrittää tasapuolinen olla, niin todennäköisesti sitä on omia lapsiaan hyvin paljon kriittisemmin katsonut kun muita lapsia ihan sen takia, ettei kenellekään tulisi sellainen olo, että niitä suositaan eli tavallaan se on lyönyt vähän niinku ehkä jopa toiseen suuntaan ja sitä on kai ollut pakko sen tasapainon löytämiseksi niin, ettei se mene suosimisen puolelle niin sitten se niinku väkisin kääntyy siihen, että sitten niinku se palaute on ehkä vähän kriittisempää ja niitä katsellaan niitä suorituksia vähän tarkemmin ja sitten kun tietää että voi sanoa vähän kovempaa kuin sitten on automaattia aikaa tai kotona voi selittää, kun se toinen lapsi voi olla sitten taas että että sä näet sen vaan treeneissä ja sitten, jos siellä kuva on että, että tulee pelkkää kuraa.” -C1

Valmentaja kokee, että kriittisen palautteen antaminen on ollut helpompaa, mutta on myös miettinyt tasapainoa positiivisen ja kriittisen palautteen välillä. Syyksi valmentaja näkee sen, että omaan lapseen tulee kiinnitettyä enemmän huomiota ja pelaajan tuntiessa odotuksetkin ovat korkeammalla.

” - Ja ehkä sitä positiivista palautetta tulee sitten annettua vähemmän. Sitä mä oon tässä miettinyt, että miten paljon, miten miten paljon se tasapaino tavallaan on ollut siellä niinku kriittisen ja ja positiivisen palautteen puolella omalla pojalla ja ja miten paljon se sitten ollut muilla, että, että kyllä mä väitän, että muut on saanut enemmän positiivistakin palautetta, kun sitten ja vähemmän kriittistä, että eli siellä on ollut vähän niinku molemmista suunnista vedetty huonompaan suuntaan omaa lasta.” -C1

Valmentaja kokee myös, että kritiikin määrään muita pelaajia kohtaan vaikuttaa se, kuinka paljon itse odottaa pelaajilta. Tähän vaikuttaa se, kuinka hyvin pelaajan tuntee ja ”omat lapset ainakin luulee tuntevansa hyvin” (C1).

Lapsi-urheilija C2 kokee palautteen ja kritiikin hyödylliseksi. Myös hän nostaa kotimatkan tärkeäksi palautteen saamisen kannalta.

”No, ainakin on saanut paineita kasvaa, joka tarkoittaa semmoista et ollut parempi pelaaja. Ja tota pystynyt kestää paineita paljon paremmin sen jälkeen. Ja saa palautetta ainakin joka kerta aina kotimatalla ja peleistä ja treeneistä ja kotona.” -C2

Myös lapsi kokee olevansa suuremman tarkkailun alla verrattuna muihin pelaajiin joukkueessa. Muutkin pelaajat ovat haastateltavan mukaan huomanneet samoja asioita ja niistä on keskusteltu yhdessä.

”No meillä treeneissä ei ole ikinä pysäytetty treenejä ilman, että mä oon tehnyt jonkun virheen, että se on ollut helpompi muille siinä vaiheessa, että

ne saa tehdä virheitä ja muita, mutta siinä vaiheessa, kun mä teen sen niin sitten se jännästi katkeaa ja siinä vaiheessa se selitetään silleen että: älkää tehkö näin ja kolmannessa persoonassa vaikka mua katsotaan suoraan silmiin. - -” – C2

Lapsi koki myös, että palautetta tuli pelin aikana enemmän hänelle, koska valmentaja on tiennyt, ettei hänen pelinsä ”hajoa”, vaan lapsi pystyy ottamaan kritiikin vastaan.

#### *4.4 Tasapuolisuus ja suosimisen käsitykset*

Jokainen haastateltavista nosti suosimista ja tasapuolisuutta koskevat käsitykset esiin haastattelutilanteessa, vaikka haastattelukysymykset oli aseteltu siten, ettei suosimisesta suoraan kysytty.

Vanhempi-valmentajat ovat sitä mieltä, että kohtelevat joukkueen jokaista pelaajaa samalla tavalla tai omaa lastaan jopa huonommin kuin muita. Tähän jokaisella vaikutti myös se, etteivät he koe olevansa vanhemman roolissa, kun he valmentavat.

“Mä uskallan sanoa, mä en tiedä saako Suomessa koskaan kehua itseänsä, mutta mutta uskallan väittää, että mä oon onnistunut siinä tasapuolisuudessa - -” -A1

“Kyllä mä niinku pyrin siitä eroon että että mä koitan olla ihan yhtä ilkeä kaikille ja tota tahtotila on se, että ei ei niinku tuota tulisi ainakaan kellekkää sen takia sitä tunnetta, että että suosii omaa lastansa.” -B1

”Vaikka kuinka yrittää tasapuolinen olla, niin todennäköisesti sitä on omia lapsiaan hyvin paljon kriittisemmin katsonut kun muita lapsia ihan sen takia, ettei kenellekään tulisi sellainen olo, että niitä suositaan.” -C1

Lapsi-urheilijoita yhdisti se, että he tiedostivat muiden pelaajien epäilyt suosimista kohtaan, mutta kokivat itse ansainneet etunsa lajiominaisuuksillaan, eikä sillä, että he ovat valmentajan lapsia.

“Varmaan se niinku jotenkin lähtökohtainen ajatus, etenkin silloin jos on ollut tilanne, että vaikka mä oon pelannut ja sitten se hänen oma lapsi ei pelannut, niin siinä voi tulla vähän semmoinen, että niin niin valmentajan lapsi siellä saa peliaikaa enemmän kuin muut.” -A2

“Tavallaan aina tiesin, että esimerkiksi kun mä oon hyvä vetämään, mä oon hyvä vapareissa ja hyvä rankkareissa niin kyllä mä silloin aina tiedostin sen, että se on ihan niinku puhtaasti siitä, että se ei ole mitään että haluan nyt että lapseni kokee onnistumisen tunteita. Kyllä mä oon koska sitten se ilmeni toki



sitäkin kautta, että muissa joukkueissa missä se taas ei mua valmentanut niin siellä oli sama juttu.” -A2

“Jos musta tuntuu, että mä oon ihan paska niin sitten se on kyllä ottaa mut pois, että kyllä siitä näkee sen että se ei niinku suosi ketään että jos menee hyvin niin se saat pelaikaa ja luottamusta ja jos ei mene niin hyvin niin sitten tulet huilaamaan hetkeksi ja sitten se kiertää vähän. Se oli sama kaikilla.” -A2

“Itse koen olevani hyvä pelaaja niin kyllä näen, että se on voinut näyttäytyä siltä, että niin kun just suositaan ja sillä tota varsinkin noissa niinku kriittisissä iässä niin kuin d- ja c-tyttöinä, niin meillähän oli siis tai iskä oli tehnyt sellaisen diilin, että hän ei osallistu niin kun pelaajavalintoihin mitenkään tavalla. Ihan vaan että kaikki saa sellaisen niin kun reilun kohtelun Mutta sitten se ei auttanut kuitenkaan kun muut ei tiedä siitä, vaan se on niinku valmentajien kesken sovittu.” -B2

“Sitten siinä on myös se, että osa pelaajista voi kuvitella, että se on vähän niinku eriarvoista, että hei sä oot niin kun coachin lapsi että sulla on vähän niinku suositaan sen takia. Vaikka oikeasti jos sä olisit vaikka hyvä pelaaja niin ne ei ehkä näe sitä että sä olisit hyvä pelaaja jos sä et niinku kuuluu periaatteessa niiden kaveriporukkaan niin joillekin se voi näyttää välillä niinku suosimiselta.” -C2

Jokaisella haastateltavana olleella lapsi-urheilijalla on ollut myös muita valmentajia kuin oma vanhempi ja kaikki kokevat samat edut myös heidän valmennuksessaan. Esimerkiksi erikoistilanteiden vastuu on siirtynyt myös muihin joukkueisiin, jossa oma vanhempi ei ole ollut päättämässä.

#### *4.5 Asema joukkueessa*

Vanhempi-valmentajien mukaan lapsen asema joukkueessa on yhtäläinen muihin joukkueen pelaajiin verrattuna. He eivät koe, että olisivat itse vaikuttaneet lapsen asemaan joukkueessa.

”Yksi pelaaja muiden joukossa.” -A1

“Mun näkemys on, että pärjää hyvin ja ovat ovat niinku jokainen heistä on niinku hankkinut omalla tekemisellä omat kannuksensa ja ja arvostuksen mitä on. - - minä en ole kyllä sitä edesauttanut, että kyllä hän on itse tehnyt omat paikkansa” -B1

”Hyvä ollut (asema joukkueessa), se sen niin kun ihmeellisempi asema kuin muillakaan pelaajilla.” -C1

Lapsi-urheilijat puolestaan kokivat, että he ovat muita pelaajia enemmän tarkkailun alaisena. Muiden pelaajien keskuudessa asema on kuitenkin riippumaton siitä, että oma vanhempi on valmentajana joukkueessa vai ei.

“No tavallaan ehkä semmoinen. Se tuntuu että se tarkkailu on jotenkin suurempaa tai siis että pitää näyttää kaks kertaa kovemmin että ansaitsee olla siellä - - muille pelaajille vähän niinku todistella sitä, että on siis muitakin syitä (kuin valmentajan lapsena oleminen) miksi mä oon täällä” -A2

“No välillähän se voi tuntua niinku että se oma niinku vanhempi ottaa sut enemmän sellainen niinku silmätikuksi - - kyllä mä koen olevani kuitenkin suhteessa samalla viivalla - -.” -B2

”- - mä oon ihan erilainen pelaaja ku kukaa muu, niin tota käytännössä muo kohdellaan samalla tavalla kuin muita - - varmaan mä en osaa oikein kaikkia silleen niiku erottaa just mistä, mut ei must liity siihen et oon valmentajan poika.” -C2

Vanhempi-valmentajat ja lapsi-urheilijat nostivat esille peliaikaan liittyviä käsityksiä. Vanhempi-valmentajien mukaan oma lapsi on helppo laittaa vieraallekin pelipaikalle, sillä paremman pelaajatuntemuksen perusteella tietää lapsen pärjäävän lajiominaisuuksiensa puolesta. He nostivat esille myös sen, että oman lapsen kanssa joukkueen peleistä ja pelitavoista on keskusteltu enemmän kuin muiden pelaajien kanssa, jonka vuoksi lapsi tietää niihin liittyvistä asioista enemmän. Myös lapsi-urheilijat ovat tämän tiedostaneet.

“Se tietää oikeasti niin kun mun tason ja se vaan haluaa niin kun että tai niinku omalla tavalla yrittää tsempata. Mutta sitten samaan aikaan kun miettii se tietää mun taitotason niin yleensä mä oon sitten se pelaa ja kuka laitetaan jollekin oudolle pelipaikalle jos vaan mahdollista tai jos siihen mun pelipaikalle on joku muu pelaaja niin sitten mä oon se ketä siirrellään koska se on vaan helpompaa sitten valmentajan näkökulmasta, kun tietää että hän pystyy pelaamaan tuossa tai tälleen.” -B2

“Tavallaan että että sen sen niin kun oman pelipaikkansa eteen niin sieltä ei ole ainakaan mitään niinku helppoa illallista tullut ja tota täällä on joutunut tai saanut pelätäkin kaikkia mahdollisia rooleja siellä siellä ja sitten se on ollut aina se se palikka mikä on helpoin heittää jos jostain puuttuu tyyliin vartin päästä alkaa peli ja jostain puuttuu pelaaja niin sitten se on niinku (lapsi) meetkö joo voin mennä ja toisaalta se on mennytkin joka kerta ja sille ollut ihan sama mihin se menee niin ehkä se on sen oman erilaisen asemansa myös tuolla asenteella onkin tietystä mielessä saanu.” -C1

Lapsi-urheilijat A2 ja B2 kokevat, että oma vanhempi valmentajana kohtelee heitä kuitenkin yhdenvertaisesti muihin pelaajiin verrattuna. Lapsi-urheilija C2 kuitenkin

nosti myös esille sen, ettei hän ole saanut esimerkiksi palkintoja, kuten muut joukkueen pelaajista. Myös hänen vanhempi-valmentajansa muistaa asian.

”Mä sain aina välillä Fair Play kortteja enemmän kuin muut. Muutenkin mä pelasin ihan ihan niin kun hienoa peliä niin tota jännästi se alkoi siinä vaiheessa, mä ymmärrän sen, että niitä ruvettiin ottamaan pois ja sitten meidän valmentaja tuli ja sanoi mulle, että nyt tasoitetaan vähän näitä että otetaan, sä oot saanut näitä jo pari että nyt jaetaan näitä pois ja kapteenin nauhaa ei mulle vaikka niinku joukkueesta sanottiin että mä voisin ottaa sen niin valmentaja sanoi että ei anneta sille ennen kun mä olin suunnilleen 16 ekaa kertaa se antoi mulle ja silloinkin se ei tykännyt siitä. Se kai sanoi, että annetaan sitten vaikka vahingossa sille se.” -C2

“- - oliko kolmessa pelissä putkeen, niin mä jouduin jo käydä, sinne sanoa että ei tää voi tälleen mennä että otetaan se vihreä kortti sulta ja annetaan jollekin toiselle - -” -C1

Lapsi-urheilijoita ja vanhempi-valmentajia yhdistää se, että heistä jokainen tiedostavat sen, että ulkopuoliset voivat ajatella heidän asemansa erityisenä joukkueessa. Suoraa palautetta kukaan ei ole ulkopuolisilta saanut, mutta muiden kautta tieto on tullut perille.

“- - mä en oikeastaan muista, että pelaajien suunnastaan niin paljon olisi, niinku kun meihin elikkä siellä ne oli käytännössä niinku nimenomaan sieltä muiden muiden vanhempien suunnasta (asemaan joukkueessa) - -” -A1

”Niin no ainahan siellä on sellaisia että että miksi toi pelaa tuolla ja ja ei tuon kuuluisi olla tuolla ja onko toi tuolla sen takia että isä valmentaa? - - Loppujen lopuksi mua ei hirveästi kiinnostanut mitä mieltä ne vanhemmat oli. - - Onhan niitä, ainahan niitä on jotka sanoo, että on ihan paska valmentaja tai että tosi hyvin on mennyt mutta ei se välttämättä liity millään tavalla siihen, että oma lapsi on siellä mukana” -C1

#### 4.6 Yhteenveto

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että vanhempien rooli valmentajina on monimutkainen ja herättää erilaisia näkemyksiä. Vanhemmat, jotka toimivat valmentajina, pyrkivät usein erottamaan roolinsa valmentajina vanhemmuudestaan kentällä. He korostavat valmennussuhteensa ammatillisuutta ja haluavat tarjota lapsilleen samanlaisen kokemuksen, kuin muillekin joukkueen jäsenille.

Vaikka lapsi-urheilijat kokevat olevansa pelaaja muiden joukossa, saattavat he aluksi kokea vaikeuksia ymmärtää vanhempiensa roolia valmentajina. Tutkimus kuitenkin osoittaa, että urheilijan polun edetessä lapset osaavat erottaa

vanhemman ja valmentajan roolin paremmin. Tämä viittaa siihen, että vanhempien ja lasten välinen suhde valmentajana ja pelaajana voi kehittyä myönteisesti, kun molemmat osapuolet oppivat asettamaan rajat valmennus- ja perheroolin välille. Lapsi-urheilijat kokevat haasteelliseksi sen, että haasteet vanhemman kanssa kotona seuraavat myös harrastukseen.

Muut joukkueen jäsenet voivat haasteltavien mukaan suhtautua vanhempaan oman lapsen valmentajana monin eri tavoin. Osa kokee vanhempi-valmentajien suosivan omaa lastaan esimerkiksi peliajan tai vastuun jakamisessa joukkueessa. Vaikka vanhempi-valmentajat pyrkivät olemaan oikeudenmukaisia, ulkopuoliset saattavat silti tulkita tilanteen eri tavalla ja epäillä suosimista.

Lapsi-urheilijat huomaavat eron siinä, miten valmentaja kohtelee omaa lastaan verrattuna muihin pelaajiin. He saattavat saada enemmän palautetta ja ohjausta, sillä he viettävät enemmän aikaa valmentajan kanssa yhdessä verrattuna muihin pelaajiin. Lapsi-urheilijat eivät koe vastuuta joukkueessa, peliaikaa tai erikoistilanteita suosimisena, vaan pikemminkin omien taitojensa ansiona. Heidän mukaansa nämä ovat siirtyneet myös muihin joukkueisiin, jossa oma vanhempi ei ole ollut valmentajana. He tiedostavat kuitenkin muiden pelaajien epäilykset ja keskustelut suosimisesta, mikä voi vaikuttaa heidän kokemukseensa valmennussuhteesta. Vanhempi-valmentajat korostavat pyrkimystään olla tasapuolisia ja oikeudenmukaisia joukkueessa, jolloin heidän mielestään he eivät suosi omia lapsiaan.

Tutkimuksen tarkastelu paljastaa myös, että vanhempien rooli valmentajina voi vaikuttaa lapsen motivaatioon ja suoritukseen urheilussa. Lapsilla saattaa olla korkeampi motivaatio ja sitoutuminen harjoitukseen sekä peleihin, kun heidän vanhempansa ovat mukana valmentajina. Toisaalta tutkimuksessa havaittiin myös tilanteita, joissa vanhemman ja lapsen välinen suhde valmentajana ja pelaajana vaikutti kielteisesti lapsen urheilukokemukseen. Lapset saattoivat esimerkiksi kokea painetta, jos he tunsivat, että heidän suorituksiaan arvioidaan ankarammin vanhempien ollessa valmentajia.

# 5 POHDINTA

## 5.1 Tutkimuksen merkitys

Tutkimuksessa tarkasteltiin vanhempi-valmentajan ja lapsi-urheilijan välistä suhdetta, sekä muiden joukkueen jäsenten suhtautumista siihen. Erityisessä tarkastelussa oli se, millainen on lapsen asema joukkueessa, jossa oma vanhempi toimii valmentajana. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että tutkittavat osapuolet kokevat lapsi-urheilijan aseman eri tavoin. Tutkimuksen tulokset ovat suurilta osin linjassa aikaisempien tutkimusten kanssa (ks. esim. Elliot & Drummond, 2017; Lisinskiene & Lochbaum, 2022; Pitas, 2012; Weiss & Fretwell, 2005). Yhteisiä piirteitä muihin tutkimuksiin verrattuna oli esimerkiksi lapsen kanssa vietetyn ajan merkitys, kaksoisroolin haasteet, ulkoinen paine ja palautteen antaminen. Uusia löydöksiä tutkimukseni antoi siitä, että vanhempi ei koe olevansa vanhemman roolissa, kun hän valmentaa. Näin ollen voin todeta, että tutkimukseni kautta on löydetty olennaista tietoa ja sitä voidaan hyödyntää saman aihepiirin tutkimuksissa.

Tutkielmaa tehdessäni tutustuin niin kotimaiseen, kuin kansainväliseenkin tutkimuskenttään. Tutkimuksessa teoriapohjan rakentamisessa oli haasteena tehtyjen tutkimusten määrä, joka oli melko vähäinen. Tutkimusten julkaisuajankohtiin piti suhtautua kriittisesti, sillä valmennusosaaminen muuttuu ajan kanssa. Halusin mahdollisimman uutta tietoa. Tutkimukseni on merkityksellinen, koska viimeisin kotimainen tutkimus aihepiiristä on tehty vuonna 2014.

Tutkimuksen tulosten mukaan sekä vanhempi-valmentajat, että lapsi-urheilijat kokivat asemansa olevan yhdenvertainen muiden joukkueen jäsenten kesken. Muiden suhtautuminen keskustelupalstoilla oli osin eriävää. Aikaisemmissa tutkimuksissa ei ole tutkittu valmennussuhteessa vanhempi-lapsi-pareja, liittäen mukaan vielä valmennussuhteen ulkopuolisten kommentteja.

Tutkimuksessa selvitin kolmen jalkapalloa valmentavan vanhemman ja heidän lasten käsityksiä valmennussuhteestaan. Lisäksi keskustelupalstojen tutkiminen loi ulottuvuuden tarkastella ulkopuolisten näkemyksiä valmennussuhteesta.

Kiinnostus aiheeseen heräsi omien kokemusten kautta. Olen harrastanut useassa joukkueessa, jossa valmentajana on ollut jonkun pelaajan vanhempi. Omakohtaiset kokemukset nostivat tutkimuskysymyksen, millaisena vanhempilapsi valmennussuhde näyttäytyy joukkueurheilussa. Laadullisessa tutkimuksessa ei tehdä varsinaisia hypoteeseja, mutta ennen tutkimusta pohdin mahdollisia tuloksia. Ajattelin, että ainakin ulkopuolisten mielestä vanhempi suosii omaa lastansa ja oma vanhempikin tekisi jotain oman lapsensa aseman eteen joukkueessa. Tuloksissa yllätti kuitenkin se, että jokainen haastatettava valmentaja koki tekevänsä tietoisia valintoja suosimiskäsitysten hälventämiseksi. Uutena asiana tuli myös aikaisempiin aihepiiriä koskeviin tutkimuksiin verrattuna se, että valmentajat eivät koe valmentaessaan olevansa vanhemman roolissa.

Tutkimuksen tulokset tuovat esiin eri näkökulmia vanhemman ja lapsen väliseen suhteeseen urheiluharrastuksessa, kun vanhempi toimii joukkueen valmentajana. Weissin ja Fretwellin (2005) havainnot tukevat tutkimukseni tuloksia siitä, että vanhemman ja valmentajan roolien välillä voi syntyä ristiriitaa. Samalla oman vanhemman valmennus tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa vanhempilapsi -suhdetta. Erityisesti positiiviset kokemukset yhdessä vietetystä ajasta ja palautteen määrästä korostuvat sekä omassa tutkimuksessani, että aiemmissa tutkimuksissa (ks. esim. Pitas, 2012; Weiss & Fretwell, 2005). Palautteen määrä on omaa lasta kohtaan muihin pelaajiin verrattuna suurempi, sillä lapsen kanssa vietetään enemmän aikaa. Etenkin lapsi-urheilijat näkivät tämän merkittävänä hyötynä.

Tutkimukseni tunnistaa myös valmennussuhteen negatiivisia puolia, kuten ei-toivotun kritiikin ja koetun paineen. Erityisesti havainto siitä, että lapset voivat kokea suurempaa painetta oman vanhemman ollessa valmentajana, tukee aiempia tutkimustuloksia (Pitas, 2012). Lapsi-urheilijat kokivat, että saavat palautteen rehellisemmin ja suurempaan, sillä valmentaja tuntee pelaajan paremmin kuin muut. Myös vanhempi-valmentajat nostivat aiheen esille. Syyksi kriittiselle palautteelle annettiin esimerkiksi se, että omaan lapseen saattaa kiinnittää enemmän huomiota ja oman lapsen kohdalla

Aikaisemmat tutkimukset käsittelivät myös suosimisen käsityksiä (ks. esim. Lisinskiene & Lochbaum, 2022; Pitas, 2012; Weiss & Fretwell, 2005), joita oma tutkimukseni tukee. Haastatteleman vanhempi-valmentajat tekevät tietoisia ratkaisuja sen eteen, ettei muille näyttäisi siltä, että he suosivat omaa lastansa. Oma tutkimukseni paljastaa myös valmentajien lasten tiedostavan ulkopuolisten asenteet suosimista kohtaan.

## *5.2 Luotettavuuden arviointi ja tutkimuksen eettisyys*

Tieteellisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi on keskeinen osa tutkimusprosessia. Se takaa tutkimuksen laadun ja sen tulosten uskottavuuden. Juutin ja Puusan (2020) mukaan luotettavuus voidaan arvioida kolmen käsitteen kautta: uskottavuus, luotettavuus ja eettisyys.

Tieteellisen käytännön noudattaminen on perusta uskottavan tutkimuksen tekemiselle, jota tämä tutkimus myös noudattaa. Olen itse harrastanut joukkueurheilua, jossa jonkun toisen pelaajan vanhempi valmentaa joukkuetta. Tunnistan itse kohderyhmään kuuluvana tutkimuksen tuloksia. Todennäköisesti myös muut kohderyhmään kuuluvista tunnistavat esille nousseita teemoja omista kokemuksistaan. Myös muiden samaa aihepiiriä koskevien tutkimusten yhtäläisyydet vahvistavat tutkimukseni uskottavuutta, sillä tutkimustulokseni ovat linjassa niiden kanssa. Uskottavuutta lisäävät vielä tarkasti raportoidut tutkimuksen vaiheet, jotka todistavat aineiston asianmukaisen keruun ja analysoinnin. Nämä ovat Juutin ja Puusan (2020) mukaan tutkimuksen uskottavuutta kuvaavia mittareita.

Kun tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan, on tärkeää kiinnittää huomiota käytettyihin menetelmiin. Aineiston keruutapa ja analyysi on valittu tarkasti tutkimukselle sopivaa menetelmää pohtien. Myös lähdekirjallisuus on tarkoin valittu vertaisarvioiduista lähteistä, jotka tukevat omaa tutkimustani. Vaikka tutkimuksen otos oli pieni ja rajattu, ei laadullisen tutkimuksen tarkoituksena ole tuottaa yleistettäviä tuloksia, vaan havainnollistaa tutkittavaa ilmiötä syvällisesti, niin kuin Juuti ja Puusa (2020) esittävät.

Oma taustani joukkueurheilun harrastajana on ollut haaste objektiivisuudelle. Olen kuitenkin kiinnittänyt siihen erityistä tarkkaavaisuutta läpi tutkimusprosessin ja tehnyt tietoisia valintoja objektiivisuuden lisäämiselle.

Erityistä huomiota kiinnitin haastattelukysymysten muotoiluun, jotta omat ennakkoluuloni ilmiöstä eivät vaikuta kysymysten asetteluun. Omasta taustastani on kuitenkin ollut myös hyötyä, sillä tunnistan tutkimuksen teemat joukkueurheiluympäristöstä.

Tutkimushaastattelun luotettavuutta tarkastellessa tulee huomioida haastattelijan ja haastateltavan välinen vuorovaikutus. Se vaikuttaa kerrottavaan tarinaan, niin kuin haastateltavan persoona, identiteetti, tiedot, taidot, asenteet, arvot ja aikaisemmat kokemukset. (Juuti & Puusa, 2020) Tämän tutkielman aihe vaikuttaa myös tutkimushaastattelun luotettavuuteen. Tulosten perusteella vanhempi-valmentajat pyrkivät kohtelevaan kaikkia joukkueenjäseniä yhdenvertaisesti tai kohtelevat omaa lastaan huonommin kuin muita. Koska haastateltavat kertovat omista kokemuksistaan siten, että haastattelija tietää heidän identiteettinsä, on mahdollisuus, ettei haastatteluun tuoda kaikkia asioita ilmi. Jos valmentajalla on vahva halu olla tietynlainen valmentaja, haluaako hän nostaa epäkohtia omasta toiminnastaan esille. Vaikka tutkimushaastattelu antoi hyvän mahdollisuuden syventää kysymyksiä ja puhua laajasti teemoista, olisi esimerkiksi anonyymi kyselylomake voinut toimia aineiston keruutapana. Sen etuna olisi se, että kyselylomakkeen vastaajan ei tarvitse paljastaa identiteettiään, vaan voi rehellisesti vastata kysymyksiin. Tutkimushaastattelussa nousi kuitenkin myös haastattelukysymysten ulkopuolisia teemoja, jotka olivat etuna aineiston analyysissä.

Tutkimuksessa on ollut keskeistä myös eettisyyden huomioiminen. Tutkittaville on tiedotettu heidän itsemääräämisoikeuksistaan ja toimitettu tietosuojailmoitus (liite 2). Tietosuojailmoituksen mukaista tietojenkäsittelyä on noudatettu. Haastatteluiden tallenteet ja litteraatit on säilötty turvallisesti salasanojen takana. Tutkimuksessa on pidetty erityistä huolta siitä, ettei tutkittavia voida tunnistaa.

### ***5.3 Jatkotutkimukset***

Tämä tutkielma käsitteli vanhemman ja lapsen välistä valmennussuhdetta joukkueurheilussa. Luonnollinen jatkotutkimus voisi käsitellä aihetta



yksilöurheilun näkökulmasta. Sen haasteet ja mahdollisuudet voivat olla hyvinkin erilaisia, sillä valmennussuhteeseen ei kuulu muita joukkueenjäseniä.

Oman lapsen valmentamisen vaikutuksia tulisi myös tutkia lisää, niin valmentajan kuin valmennettavan näkökulmasta. Tähän tutkielmaan on nostettu vain vanhempi-lapsi- asetelma, mutta muiden joukkueenjäsenten näkemyksiin kyseisestä valmennussuhteesta tulisi tutkia lisää. Myös sukupuolen merkityksen voi nostaa yhdeksi jatkotutkimuksen aiheeksi. Aiheesta voi tehdä esimerkiksi tutkimuksen, jossa valmentajien sukupuolten välisiä eroja verrataan toisiinsa kontekstissa, jossa vanhempi valmentaa omaa lastaan.

Aihetta olisi tärkeää tutkia laadullisten tutkimusmenetelmien lisäksi myös määrällisenä. Määrällinen tutkimus antaisi mahdollisuuden analysoida suurempia aineistoja tilastollisin menetelmin, mikä tekisi tuloksista toistettavampia.

# LÄHTEET

- Blomqvist, M., & Hämäläinen, K. (2016). Valmennusosaaminen eri urheilijapolun vaiheissa. Teoksessa A. Mero, A. Nummela, S. Kalaja & K. Häkkinen. (2016). *Huippu-urheiluvalmennus – teoria ja käytäntö päivittäisessä valmennuksessa*. VK-Kustannus Oy.  
<https://www.ellibslibrary.com/fi/book/978-951-9147-73-4>
- Elliott, S., & Drummond, M. (2017). The experience of parent-coaches in youth sport: A qualitative case study from Australia. *Journal of Amateur Sport*, 3(3), 64-85. 10.17161/jas.v3i3.6511
- Elo S., & Kyngäs H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing* 62(1), 107–115. 10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x
- Elo, S., Kajula, O., Kääriäinen, M. & Tohmola, A. (2022). Laadullisen sisällönanalyysin vaiheet ja eteneminen. *Hoitotiede* 2022, 34 (4), 215–225.  
<https://oulu.repo.oulu.fi/bitstream/handle/10024/47650/nbnfioulu-202402061597.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Flett, M. (2016). Parents' involvement in their children's sport. Teoksessa R. J. Schinke, K. R. McGannon, & B. Smith (Eds.), *Routledge international handbook of sport psychology* (pp. 201-210). Routledge.
- Heino, S. (2000). *Valmentautumisen psykologia. Iloisemmin, rohkeammin, keskittyneemmin!* Lahti: VK-Kustannus.
- Hämäläinen, K. (2015). Lapsen ja valmentajan välinen ihmissuhde. Teoksessa P. Arajärvi, K. Danskanen, K. Forsblom, H. Hakkarainen, K. Hämäläinen, T. Jaakkola, S. Kalaja, T. Lintunen, K. Pasanen, S. Pulkkinen, & J. Riski. *Lasten ja nuorten hyvä harjoittelu*. VK-Kustannus Oy.  
<https://www.ellibslibrary.com/fi/book/978-9519147-72-7>
- Juuti, P. & Puusa, A. (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus.
- Lisinskiene, A. & Lochbaum, M. (2022). The Coach–Athlete–Parent Relationship: The Importance of the Sex, Sport Type, and Family

Composition. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 10.3390/ijerph19084821

Mononen, K. (2016). Suomalaisen urheilijan polku. A. Mero, A. Nummela, S.

Kalaja & K. Häkkinen. (2016). *Huippu-urheiluvalmennus – teoria ja*

*käytäntö päivittäisessä valmennuksessa*. VK-Kustannus Oy.

<https://www.ellibslibrary.com/fi/book/978-951-9147-73-4>

Mäkisalo, N. & Vilponen, M. (2014). *Tapaustutkimus isistä lastensa*

*jalkapallovalmentajina*. Jyväskylän yliopisto.

[https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/42849/URN%3aNBN%3afi%](https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/42849/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201401221114.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

[3ajyu-201401221114.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/42849/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201401221114.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Pitas, N. (2012). *Exploring the parent-coach and child-athlete relationship in the*

*recreational sport context*. University of New Hampshire, Durham.

Master's Theses and Capstones. 745. <https://scholars.unh.edu/thesis/745>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2017). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.

Tammi.

Schwab, K. A., Wells, M. S. & Arthur-Banning, S. (2010). Experiences in youth

sports: a comparison between players' and parents' perspectives. *Journal of Sport Administration & Supervision* 2, 1, 41-52.

[https://www.researchgate.net/publication/304162632\\_Experiences\\_in\\_You](https://www.researchgate.net/publication/304162632_Experiences_in_Youth_Sports_A_Comparison_Between_Players'_and_Parents'_Perspectives)

[th\\_Sports\\_A\\_Comparison\\_Between\\_Players'\\_and\\_Parents'\\_Perspectives](https://www.researchgate.net/publication/304162632_Experiences_in_Youth_Sports_A_Comparison_Between_Players'_and_Parents'_Perspectives)

Sinkkonen, J. (2004). Kiintymyssuhdeteoria - tutkimuslöydöksistä käytännön

sovelluksiin. *Duodecim*. <https://www.duodecimlehti.fi/duo94437>

Weiss, M. & Fretwell, S. (2005). The parent-coach/child-athlete relationship in

youth sport: cordial, contentious or conundrum? *Research for Exercise*

*and Sport* 32-36. 10.1080/02701367.2005.10599300

# LIITTEET

## *Liite 1: Haastattelukysymykset*

Haastattelukysymykset valmentajille olivat seuraavat:

- Miten sinusta tuli valmentaja? Aloititko heti oman lapsen joukkueessa?
- Kuinka kauan olet toiminut valmentajana? Kuinka kauan olet valmentanut joukkuetta, jossa lapsesi pelaa?
- Mitä hyötyä on oman lapsen joukkueen valmentamisesta?
- Mitä haittaa on oman lapsen joukkueen valmentamisesta?
- Miten muut pelaajat ovat suhtautuneet sinuun lapsesi joukkueen valmentajana, entä lapseesi pelaajana?
- Miten muut vanhemmat ovat suhtautuneet sinuun lapsesi valmentajana, entä lapseesi pelaajana?
- Millaista palautetta olet saanut oman lapsen joukkueen valmentamisesta?
- Millaisena sinä koet oman lapsesi aseman joukkueessa verrattuna muihin pelaajiin?
- Millaisia eroja lapsesi kohtelussa olet itse huomannut suhteessa muihin pelaajiin? Mistä nämä erot/ yhtäläisyydet johtuvat?

Haastattelukysymykset lapsille olivat seuraavat:

- Kuinka kauan olet pelannut jalkapalloa?
- Kuinka kauan vanhempasi on valmentanut sinua?
- Mitä hyötyä on siitä, että oma vanhempi on valmentajasi?
- Mitä haittaa on siitä, että oma vanhempi on valmentajasi?
- Miten muut pelaajat ovat suhtautuneet sinuun valmentajan lapsena, entä vanhempaasi valmentajana?
- Miten muut vanhemmat ovat suhtautuneet sinuun valmentajan lapsena, entä vanhempaasi valmentajana?

- Millaisena koet asemasi vanhempasi valmentamassa joukkueessa verrattuna muihin pelaajiin?
- Oletko kokenut valmentavan vanhempasi kohtelevan sinua eri tavalla peli- ja valmennustilanteissa muihin pelaajiin verrattuna?
- Millaisia eroja / yhtäläisyyksiä muilla valmentajilla on sinun vanhempaasi valmentajana?

## *Liite 2: Tietosuojailmoitus*

### **Opinnäytetutkimuksen tietosuojailmoitus**

Olet osallistumassa tieteelliseen tutkimukseen. Tietosuojailoituksessa ilmoitetut asiat perustuvat EU:n tietosuoja- asetukseen (2016/679; ”GDPR”, art 12-14) ja Suomen tietosuojalakiin (1050/2018)

Tässä tietosuojaselosteessa kuvataan, miten henkilötietojasi käsitellään opinnäytetyössä, mitä oikeuksia sinulla on ja miten voit vaikuttaa tietojesi käsittelyyn.

#### 1. Rekisterin nimi ja päiväys

Vanhempi oman lapsen valmentajana, 4/2024

#### 2. Rekisterinpitäjä

Elna Rikkinen

[elna.rikkinen@tuni.fi](mailto:elna.rikkinen@tuni.fi)

044xxxxxxx

#### 3. Muut henkilötietoja käsittelevät henkilöt

Henkilötietoja käsittelee ainoastaan rekisterinpitäjä Elna Rikkinen

#### 4. Ohjaaja tai oppilaitoksen yhteyshenkilö

Mirka Kivimäki

[mirka.kivimaki@tuni.fi](mailto:mirka.kivimaki@tuni.fi)

#### 5. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Henkilötietojen käsittelytarkoitus on opinnäytetyö. Opinnäytetyö tutkii vanhemman, joka valmentaa ja hänen lapsensa asemaa joukkueessa.

#### 6. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperiaate

Suostumus

#### 7. Henkilötietojen säilytysaika

Kunnes opinnäytetyö on hyväksytty, arvioitu valmistumisaika 5/2024.

#### 8. Tutkimusrekisterin tietosisältö

Ääni, työhistoria, perhesuhteet

#### 9. Henkilötietojen tietolähteet

Tutkittava itse (haastattelu)

#### 10. Rekisterin suojauksen periaatteet

Käyttäjätunnus ja salasana